

SUINTERESUOTOS VISUOMENĖS GRUPĖS PRAŠYMAS

Dėl projekto “Kultūrinį-istorinį reformacijos paveldą reprezentuojančio
Reformatų sodo atkūrimas ir sutvarkymas” (toliau - “Projektas”)

2018-08-20

- Remdamiesi Orhuso konvencija (JT konvencija dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkos klausimais), LR Konstitucijos 5 str. įtvirtintu principu “Valdžios įstaigos tarnauja žmonėms” bei LR teisės gauti informaciją ir valstybės ir savivaldybės institucijų bei įstaigų įstatymu,
- Atsižvelgdami į 2018 m. rugpjūčio 9 d. Vilniaus savivaldybės atstovų per viešą projekto pristatymą duotą įsipareigojimą atsakyti į visuomenės išreikštas pastabas per dvi savaites,

PRAŠOME:

I. KUO SKUBIAU PATEIKTI SUINTERESUOTAI VISUOMENEI ŠIUOS DOKUMENTUS (arba nurodyti kur konkrečiai atitinkami dokumentai yra viešai paskelbti¹):

1. ***Vilniaus miesto Reformatų skvero rekonstrukcijos galimybių studija***, parengtą 2007 m. ir jos pakeitimus bei papildymus, jeigu tokių buvo.
2. ***Vilniaus miesto savivaldybės*** suformuotas užduotis projektuotojams, parengusiems Projektą ar jo dalis.
3. ***Projektavimo darbų*** priėmimo - perdavimo aktą ar jam prilygstantį dokumentą.
4. ***Sutartis***, kurios yra susiję su Reformatų sodo sutvarkymo darbų projektavimu, finansavimu ir atlikimu.
5. Iki Projekto parengimo atliktų sociologinių, archeologinių, paveldosauginių, želdinių, istorinių tyrimų ***rezultatus/ataskaitas***, įskaitant naujausius Reformatų sode augančių ***medžių būklės tyrimų duomenis***.
6. Iki šiol įvykusių Projekto ***pristatymų visuomenei protokolus bei duomenis*** apie tai, kaip apie šiuos pristatymus buvo paskelbta: kokiomis informavimo priemonėmis, kada ir koku turiniu jie buvo skelbiami? Kur buvo skelbiama medžiaga susipažinimui prieš atvykstant į diskusijas/pristatymus, ir kokia konkrečiai medžiaga buvo pateikta?

---

¹ Nurodant interneto svetainės adresą, taip pat prašome parašyti kokioje atitinkamos svetainės skiltyje dokumento reikia ieškoti (nurodyti paieškos kelią).

7. Pilną Projekto **techninio projekto dokumentaciją** (SĮ “Vilniaus planas” svetainėje Projektas nėra viešinamas, o Vilniaus miesto savivaldybės svetainėje – viešinamas nekokybiškai, dalis duomenų nėra įskaitomi).
8. Su Projekto įgyvendinimu susijusių **viešųjų pirkimų dokumentus** (bet kuriose Projekto rengimo ir įgyvendinimo stadijose).
9. Vilniaus miesto savivaldybės administracijos 2017 m. sausio 23 d. pasirašytą **ES finansavimo sutartį Nr.07.1.1-CPVA-R-904-01-0006/A94-2(3.1.36-TD2)**, su visais priedais
10. Reformatų sodo **sklypo planą su pažymėtais medžiais** (su jų inventORIZACIJOS numeriais ar kitais identifikaciniais duomenimis).
11. Vilniaus miesto savivaldybės teiktą **paraišką** (su priedais) Vilniaus regiono plėtros tarybai, kuomet buvo siekiama gauti ES fondų paramą Projekto įgyvendinimui.
12. 2018 m. rugpjūčio 10-19 d. laikotarpiu per svetainę vilnius.lt atsiųstus **pasiūlymus** Reformatų skvero atnaujinimo projekto keitimui

II. KUO SKUBIAU PATEIKTI SUONTERESUOTAI VISUOMENEI ŠIĄ INFORMACIJĄ:

1. Kokie **asmens** dalyvavo formuojant užsakovės (Vilniaus miesto savivaldybės administracijos) užduotį/užduotis Projekto rengėjams (įskaitant projektinių pasiūlymų ir techninio projekto rengėjus)? Ar yra užfiksuota šių asmenų, formavusių užsakovės užduotis, darbo eiga - susitikimų, diskusijų protokolai ir pan.?
2. Kokiais **duomenimis** remdamasi Vilniaus miesto savivaldybės administracija suformavo aukščiau paminėtas užduotis (visuomenės poreikius reprezentuojantys tyrimai, statistika, specialistų rekomendacijos ir pan.)? Prašome nurodyti kur šiuos duomenis galima rasti, o jeigu jie viešai neskelbiami - prašome juos pateikti.
3. Kokiais **kriterijais** remdamasi Vilniaus miesto savivaldybės administracija suformavo aukščiau paminėtas užduotis Projekto rengėjams (įskaitant projektinius pasiūlymus ir techninį projektą)?
4. Kokius **tikslus** Vilniaus miesto savivaldybės administracija ketino įgyvendinti Projekte?
5. Kokie konkrečiai **asmens nustatė** (priėmė sprendimą), kad pateikti Reformatų sodo atkūrimo ir sutvarkymo projektiniai pasiūlymai ir techninis projektas įgyvendina Vilniaus miesto savivaldybės administracijos nustatytus kriterijus ir tikslus?
6. Prašome nurodyti konkrečias Projekto dalis (sprendinius), kuriose yra numatyti Reformatų sodo **atkūrimo** darbai, remiantis LR nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatyme nustatytu “atkūrimo” apibrėžimu.
7. Prašome nurodyti konkrečias Projekto dalis (sprendinius), kuriose yra numatyti Reformatų sodo **sutvarkymo** darbai.
8. Prašome nurodyti konkrečius **asmens**, kurie per visą Projekto rengimo laikotarpį buvo/ yra atsakingi už visuomenės įtraukimą į Projekto rengimo ir svarstymo procesą.

9. Prašome išsamiai apibūdinti Projekto pristatyme ir aprašyme naudojamą teiginį, jog Reformatų skveras yra **tranzitinė miesto erdvė**: kas nustatė tokią skvero paskirtį/funkciją, kokiais duomenimis remiantis tai nustatyta ir ką konkrečiai tai reiškia. Taip pat prašome pateikti kitų "tranzitinių" Vilniaus miesto erdvių sąrašą.
10. Prašome nurodyti, ar, savivaldybės nuomone, Vilniaus miesto savivaldybės administracija išnaudojo **visas priemones**, realiai užtikrinančias Orhuso konvencijos 6 str. 4 punkte nustatyto įpareigojimo užtikrinti "visuomenės dalyvavimą jau pradiniam etape, kai yra visos galimybės svarstyti įvairius variantus ir kai galima užtikrinti veiksmingą visuomenės dalyvavimą" ir 6 str. 8 punkte nustatyto įpareigojimo užtikrinti, "kad atitinkamame sprendime deramai atsispindėtų visuomenės dalyvavimo rezultatai", įgyvendinimą (**ne formalų, bet realų**). Jei ne visos priemonės išnaudotos, tuomet prašome nurodyti **kaip** ketinama šią situaciją ištaisyti.
11. Kokiomis konkrečiomis teisės aktų normomis remiantis buvo nutarta apie numatomą pasaulio paveldo vietovės Vilniaus istorinio centro reikšmingos vietos esminės kaitos projektą **neinformuoti** UNESCO pasaulio paveldo centro, kaip nustatyta UNESCO Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencijos įgyvendinimo gairėse?
12. Ar rengiant projektą „Kultūrinį – istorinį reformacijos paveldą reprezentuojančio Reformatų sodo atkūrimas ir sutvarkymas“ buvo atsižvelgiama į Kultūros vertybių registre (KVR) nurodytas valstybės saugomos kultūros vertybės – Vilniaus evangelikų reformatų sinodo pastato, kitų objektų komplekso (uk-33214) **vertingąsias savybes**? Jei buvo, tai kaip konkrečiai Projekte tai atsispindi? Jei nebuvo, tai kokiomis teisės aktų normomis remiantis tai nebuvo padaryta?
13. Projektu įgyvendinamas 2014-2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 7 prioritetas "Kokybiško užimtumo ir dalyvavimo darbo rinkoje skatinimas" (orig. - "promoting sustainable and quality employment and supporting labour mobility"). Prašome nurodyti kaip Projektas prisidės prie šio **prioriteto įgyvendinimo**, t.y. kaip konkrečiai ir kodėl sutvarkius/atnaujinus/atkūrus Reformatų sodą padidės ilgalaikis ir kokybiškas užimtumas (ne pramogavimo, o darbo prasme) ir/arba kaip bus palaikomas darbuotojų mobilumas. O taip pat prašome nurodyti kaip konkrečiai bus įgyvendinamas **uždavinys** „padidinti ūkinės veiklos įvairovę ir pagerinti sąlygas investicijų pritraukimui, siekiant kurti naujas darbo vietas tikslinėse teritorijose (miestuose)“. Atsakymą prašome pagrįsti naudotų tyrimų, statistikos ir prognozių duomenimis arba nurodyti konkretų savivaldybės administracijos darbuotoją/konkrečius darbuotojus, kurie nustatė, kad minėto prioriteto ir uždavinio įgyvendinimui reikalingas Reformatų sodo sutvarkymo/atnaujinimo/atkūrimo projektas.
14. Kokios **viešųjų pirkimų procedūros** vyko rengiant ir įgyvendinant Projektą?
15. Kokiomis konkrečiomis teisės aktų normomis remiantis **projektuotojas** buvo parinktas ne pagal viešųjų pirkimų procedūras?
16. Ar rengiant Projektą buvo atlikti archeologiniai bei istorinės planinės erdvinės šio komplekso (įskaitant KVR nurodytas vertingąsias savybes – pastatų pamatų, rūsių, tvoros, kitų statinių vietų ir kt.) bei jo gretimųbių struktūros **tyrimai**? Jei taip, tai kur

galima susipažinti su šių tyrimų rezultatais? Jei ne, tai kokiomis teisės aktų normomis nutarta tokių tyrimų neatlikti?

III. PRAŠYMAS DĖL SUINTERESUOTOS VISUOMENĖS ĮTRAUKIMO IR DARBŲ SUSTABDYMO

1. Reikalaujame surengti Vilniaus miesto savivaldybės, Projekto rengėjų (įskaitant techninio projekto ir projektinių pasiūlymų bei sprendinių rengėjus) susitikimą su suinteresuota visuomene iki rugpjūčio 30 d., kurio metu būtų aptarti Reformatų skvero iniciatyvinės grupės bei piliečių pateikti pasiūlymai ir atsakyta į suinteresuotos visuomenės keliamus klausimus.
2. Prašome pranešti viešai bei žemiau nurodytu el. pašto adresu apie planuojamo susitikimo datą ir vietą ne vėliau kaip prieš 5 d.
3. Nurodyti procedūras, kuriomis bus fiksuojami, patvirtinami ir viešinami Projekto pokyčiai bei kas bus atsakingas už šių procedūrų įgyvendinimą. Siūlymai pokyčiams buvo surinkti rugpjūčio 10-18 d. el. paštu bei per Facebook platformą ir yra pridėti priede Nr. 1.
4. Prašome stabdyti bet kokius Projekto įgyvendinimo darbus iki tol, kol bus pateikti atsakymai į suinteresuotos visuomenės klausimus ir pateikti šiame rašte prašomi dokumentai.

Atsakymą prašome siųsti suinteresuotos visuomenės grupės atstovei Eglei Mikalajūnei, el. paštu reformatu.skveras@gmail.com

Suinteresuotos visuomenės grupės vardu,

Eglė Mikalajūnė

Tel. +370 675 10015

El. p. reformatu.skveras@gmail.com

Priedas nr. 1

Suinteresuotos visuomenės dalies pasiūlymai Reformatų skvero atnaujinimo projektui ir jo vykdymo procesui

2018 m. rugpjūčio 9 d. Reformatų skvero atnaujinimo projekto tobulinimo iniciatyvinės grupės, reformatų bendruomenės, specialistų ir suinteresuotos visuomenės dalies susitikimo su Vilniaus miesto vyr. architektu Mindaugu Pakalniu, rekonstrukcijos projekto autore ir SĮ „Vilniaus planas“ direktore Jurga Silvija Večerskyte-Šimeliūne ir kitais Vilniaus miesto savivaldybės atstovais buvo prieita susitarimo, kad suinteresuota visuomenė gali teikti savo pasiūlymus projekto autorei ir Vilniaus miesto savivaldybei. Per rugpjūčio 10-18 d. laikotarpį LR piliečiai galėjo siųsti savo siūlymus, pastabas bei komentarus Reformatų skvero iniciatyvinės grupės el. pašto adresu reformatu.skveras@gmail.com bei tiesiogiai juos publikuoti socialinio tinklo „Facebook“ grupėje „Diskusija dėl Reformatų skvero rekonstrukcijos“. Visi gauti pasiūlymai yra pateikti šio dokumento pabaigoje. Žemiau pateikti pagrindiniai šių pasiūlymų motyvai, kurie buvo minėti dažniausiai. Jie taip pat paremiami iniciatyvinės grupės rengtos piliečių apklausos duomenimis (apklausa aktyvuota 2018 m. liepos 30 d., remiamasi 2018 m. rugpjūčio 19 d. duomenimis, kuomet apklausą buvo užpildę virš 940 žmonių).

1. Dėl skvero teritorijos aptvėrimo, rakinimo nakties metu bei saugumo užtikrinimo.

Didelėje dalyje pasiūlymų buvo keltas klausimas dėl skvero teritorijos aptvėrimo ir rakinimo nakties metu būtinybės. Buvo išreikštos kelios abejonės dėl tokio sprendimo būtinumo ir pagrįstumo. Visų pirma, šiuo metu Reformatų skveras sėkmingai atlieka tranzitinę funkciją nuo J. Basanavičiaus iki K. Kalinausko gatvės, jungdamasis su kitomis Vilniaus senamiesčio žaliosiomis zonomis, konkrečiai – P. Cvirkos parku. Daugelyje pasiūlymų yra išreikšta nuostata, kad Vilniaus miesto gyventojai bei svečiai turi išlaikyti savo teisę laisvai ir savo pasirinktu metu judėti po miesto erdvę, o skvero saugumas turi būti užtikrintas kitais būdais, pvz. CCTV kameromis, taip pat į parko saugumą turi būti atsižvelgta jau projektuojant skverą – kuriamos atviros erdvės, atsižvelgiama į parko matomumą landšafto atžvilgiu, taip pat pasirūpinama tinkamu jo apšvietimu tamsiu paros metu [1, 6, 8, 9, 10, 11, 16, 17, 19, 23, 28, 31, 35].

Parko aptvėrimui ir rakinimui nakties metu rugpjūčio 19 d. nepritarė daugiau nei 78 % apklaustųjų iniciatyvinės grupės rengtoje piliečių apklausoje [klausimas nr. 11].

2. Dėl skvero tranzitinės funkcijos išsaugojimo ir derinimo su rekreacine funkcija

Ženkli dalis suinteresuotų žmonių kėlė klausimą dėl Reformatų skvero tranzitinės funkcijos išsaugojimo ir derinimo su jo rekreacine funkcija. Dabartinis parko išplanavimas leidžia efektyviai ir patogiai kirsti liniją tarp J. Basanavičiaus bei K. Kalinausko gatvių, tarp Teatro bei Pylimo gatvių bei organiškai įsilieja tarp kitų Vilniaus miesto senamiestyje esančių žaliųjų erdvių. Projekte siūlomas takų išdėstymas

daugumai suinteresuotų Vilniečių atrodo nelogiškas ir neefektyvus tranzitinės funkcijos atžvilgiu – projekte parkas yra segmentuojamas, takai yra formuojami ne pagal jau esančius pėsčiųjų natūraliai išmintus takus, dažnai yra nutiesti „ratais“. Tai sukurs papildomų kliuvinių miestiečių judėjimui. Parko tranzitinė funkcija turi būti suderinta su jo rekreacine funkcija bei turi būti rastas sprendimas koreguoti takus, kad ši dermė būtų išlaikyta. Taip pat takų danga turi būti kieta, o ne iš smėlio, kad būtų patogu važiuoti rekreacinėmis transporto priemonėmis (riedučiais, dviračiais, paspirtukais), neįgaliųjų vežimėliais bei vaikų vežimėliais [2, 6, 7, 9, 10, 11, 19, 28, 35, 39].

3. Dėl maksimalaus šiuo metu Reformatų skvero teritorijoje esančių medžių skaičiaus, krūmynų, vijoklių ir jau egzistuojančios augalijos ekosistemos išsaugojimo.

Daugelis suinteresuotų žmonių kelė klausimą dėl būtinybės panaikinti trečdalį šiuo metu skvere augančių medžių. Girdimi reikalavimai prieš pradant bet kokius rangos darbus atlikti detalius dendrologinius tyrimus, kurių išvados būtų paviešintos ir pristatytos visuomenei. Taip pat keliamas reikalavimas nenaikinti jokios jau egzistuojančios augmenijos santykyje su augalų augimo vieta vien dėl to, kad tai trukdytų įgyvendinti autorės siūlomą projektą. Atvirkščiai – projektą koreguoti atsižvelgiant į skvere jau egzistuojančią augmeniją. Ten, kur medžiai vis dėlto bus nukirsti, tai rekomendavus nepriklausomiems dendrologams bei arboristams, sodinti ne dekoratyvinius, egzotinius medžius, tačiau vietines jų veisles, kurių tikimybė prigyti yra didesnė [11, 13, 15, 16, 18, 19, 25-27, 30-33, 36-39].

Šie reikalavimai atsispindi ir pilietinėje iniciatyvinės grupės rengtoje apklausoje, kurioje net 41% apklaustųjų mano, jog svarbu išlaikyti susiformavusias ekosistemas, įskaitant medžius, krūmus, vijoklius ir kt., o 38% proc. apklaustųjų mano, jog svarbu išsaugoti maksimalų skaičių brandžių ir sveikų medžių, bet ne krūmus ir žolynus [klausimas nr. 8].

Net 54 proc. apklaustųjų nepritaria medžių kirtimui ir mano, kad turi būti palikti visi sveiki medžiai [klausimas nr. 9].

4. Dėl skvero rekreacinių zonų zonavimo pritaikant jį miestiečių poreikiams.

Ženkli dalis pasiūlymus ir komentarus projektui siuntusių žmonių išreiškė nepritarimą dabartiniame projekte išdėstytam rekreacinių zonų zonavimui. Dauguma šių žmonių reiškė nepasitenkinimą tuo, kad skveras zonuojamas jį segmentuojant, o ne, atvirkščiai, siekiant atvirumo ir erdvių universalumo. Skvero pritaikymas rekreaciniams Vilniečių poreikiams turėtų vykti siekiant jo universalaus pritaikymo įvairioms miestiečių veikloms, o apie tai kokios jos bus ir kaip parkas bus naudojamas derėtų palikti spręsti patiems jo naudotojams. Atskirų parko vietų, tokių, kaip, pvz. buvusios reformatų kapinės, žymėjimas ir atskyrimas yra būtinas, tačiau projekte šis sprendimas turi būti atliktas įliejant šią vietą į bendrą skvero erdvę [2, 7, 16, 28, 34, 38, 39].

5. Dėl archeologinių, sociologinių, istorinių bei dendrologinių tyrimų atlikimo ir viešinimo prieš pradant bet kokius rangos darbus.

Ženkli dalis pasiūlymus ir komentarus projektui siuntusių žmonių išreiškė reikalavimą, kad prieš pradėdant bet kokius rangos darbus būtų atlikti detalūs archeologiniai (neinvaziniai), sociologiniai, istoriniai bei dendrologiniai tyrimai, jų išvados būtų susistemintos ir pristatytos visuomenei tokiu būdu, kad aiškiai atsiskleistų šių išvadų priežastingumas galutinio projekto atžvilgiu tokiu būdu įrodant, kad autorės projekte daromi sprendimai yra pagrįsti visais minėtais aspektais [2, 4, 5, 10, 13, 22, 23, 25, 31, 37, 38].

6. Dėl perteklinės puošybos elementų projekte atsisakymo.

Ženkli dalis pasiūlymus bei komentarus projektui siuntusių žmonių išreiškė pageidavimą, kad būtų išvengta perteklinės puošybos elementų, tokių kaip gėlynai, dirbtiniai vandens telkiniai ir kt. Vietoje to, prašome parko vizualinį patrauklumą kurti išmintingai ir pagrįstai kuriant skvero landšaftą, darant konceptualiai pagrįstus kraštovaizdžio sprendimus. Reformatų bendruomenės narė išsakė mintį, kad pertekliniai puošybos elementai yra artimesni Kontrreformacijos (sąsajoje su baroku), o ne Reformacijos dvasiai. Taip pat pageidaujama atskiras parko dalis, tokias kaip – vaikų žaidimų aikštelė, suoliukai, šviestuvai kurti atskirai, bendradarbiaujant su specialistais ir menininkais bei dizaineriais, tokiu būdu kuriant naują ir išsaugant esamą skvero autentiškumą [2, 7, 8, 10, 14, 16, 19, 20, 26, 31, 33, 36, 37]

7. Dėl skirtingų skvero istorinių laikotarpių suderinimo skvero rekonstrukcijos projekte

Atlikus detalų istorinį bei archeologinį skvero teritorijos istorinių sluoksnių tyrimą, kiek įmanoma į tai atsižvelgti rengiant ir koreguojant dabartinį skvero rekonstrukcijos projektą. Rengiant pakeitimus atsižvelgti į kuo platesnę istorinę skvero teritorijos imtį, tačiau dėmesį skiriant ir XX ir XXI a. istoriniams kontekstams, šiuolaikiškai juos interpretuojant ir aktualiai susiejant su istoriniu reformatų palikimu. Tokiu būdu bus užtikrina, jog rekonstrukcijos projektas įgis išliekamąją vertę ir per ateinančius dešimtmečius netaps kontekstualiai ir istoriškai niveliuota miesto erdve. [2-4, 7, 8, 10, 16, 19, 24-27, 29, 33, 34]

Šį poreikį taip pat patvirtina atliktos aplinkos rezultatai. 84% mano, kad reikia atsižvelgti į reformatų paveldą [klausimas nr. 5], 79% -- į sovietiniu ir Nepriklausomybės laikotarpiu suformuotus skvero želdinius [klausimas nr. 8], 73% apklaustųjų mano, jog reikia atsižvelgti į devintojo dešimtmečio G.Baravyko, G. Ramunio bei V. Pempės sukurtą architektūrą [klausimas nr. 7]

8. Dėl vientiso paveldo teritorijos planavimo

Kultūros vertybės – „Vilniaus evangelikų reformatų sinodo pastato, kitų objektų komplekso“ (unikalus kodas 33214) teritorija paveldo atžvilgiu yra vientisa, todėl kuriant skvero projektą į jį reikėtų įtraukti ir Sinodo pastatą (net jei pastarasis yra privati nuosavybė). Toks planas galėtų pasitarnauti kaip gairės būsimam Sinodo teritorijos tvarkymui, į kurias turėtų atsižvelgti privačios teritorijos savininkai. [23, 38]

9. Dėl tinkamos vietos paminklui

Išreikštas susirūpinimas, kad dabartinė numatyta paminklo vieta nėra tinkama. Siūlyta jai suteikti labiau centrinę vietą, ar net pastatyti priešais sinodą. Išreikšta mintis, kad Matulaitės paminklo estetika labiau dera prie devintojo dešimtmečio architektūros, o ne J. Večerskytės-Šimeliūnės projekto stilistikos. [21, 23, 27, 31]

10. Dėl naujo konkurso Reformatų skvero rekonstrukcijos projektui organizavimo

Atsižvelgiant į tai, kad dabartinis Reformatų skvero konkursas buvo rengtas be konkurso, o jo sukūrimą finansavo UAB „Eika“, kuri vėliau taip pat laimėjo iš viešųjų pirkimų konkursą dėl to paties projekto rangos darbų, taip pat į tai, kad projektas jo rengimo metu buvo menkai ir nepakankamai komunikuojamas, o į architektų bendruomenės pasiūlymus, kritiką ir komentarus išsakytus per projekto vizualizacijos pristatymą 2014 m. iš esmės atsižvelgta nebuvo, didelė suinteresuotos visuomenės dalis reikalauja surengti naują konkursą, kuris būtų vykdomas nesukuriant korupcijos regimybės, būtų parengti keli skvero rekonstrukcijos variantai, būtų atsižvelgta į istorinių, sociologinių, dendrologinių bei archeologinių tyrimų rezultatus [4, 16, 22, 34, 36, 37]

62,1% apklaustųjų apklausoje nepritaria Vilniaus miesto savivaldybės sprendimui parengti Reformatų skvero rekonstrukcijos architektūrinį planą be konkurso [klausimas nr. 15]. Kad reikia skelbti naują konkursą mano 41,1% apklaustųjų. 25 proc. Apklaustųjų negali atsakyti į šį klausimą, nes neturi pakankamos informacijos apie Vilniaus savivaldybės įsipareigojimus ES fondams. 16 proc. mano, kad konkurso skelbti nereikia, jei bus atsižvelgiama į pagrindinius iškeltus reikalavimus. [klausimas nr. 17]

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau p r a š o m e Vilniaus miesto savivaldybės viešai ir argumentuotai atsakyti į visas aštuonias pateiktas pastabas.

SIŪLYMAI, KOMENTARAI IR PASTABOS

Atsiųsti el. paštu ir įrašyti Facebook'o grupėje „Diskusija dėl Reformatų skvero rekonstrukcijos“

Tvarkant diskusijos medžiagą Facebook platformoje, buvo atrinkti tik siūlymai ir pastabos projekto keitimui bei siūlymų argumentacija. Pilną diskusiją žr. prie rupgpjūčio 10 d. 13:51 įrašo Facebook'o grupėje "Diskusijos dėl Reformatų skvero rekonstrukcijos"

1. Mantas Ažondenis Aš kaip, manau, arčiausiai gyvenantis parko ir per jį kiekvieną dieną einantis į darbą ir grįžtantis namo, be visa ko jame vedžioju ir šunį. Butą šalia parko įsigyjau prieš ~8 mėnesius, ir dėl to, kad turiu kur pavedžioti šunį. Niekur nematau svaraus argumento - šuns vedžiojimo (jis vedžiojamas ir po 22h). Prašau jį įtraukite. Apgailestauju, kad negalėjau dalyvauti susitikime su parko atnaujinimo atstovais, šiuo metu man yra lūžusi koja, tad mano laisvas judėjimas yra stipriai apribotas.

2. Toma Buivydaite Aš tai nesupantu, kodėl vaikai, kalbant apie Reformatus, turi būti dominuojanti grupė? Galima su jais eit į parkus, daugibučių kiemai renovuojami, statomos žaidimų aikštelės, galų gale, po muziejus į centrą atvaživus galima vaikščioti. Čia gi skveras. Kad ir kokios būtų savivaldybės užmačios, jis kol kas patogus judėt ar prisėst aplink gyvenantiems ar dirbantiems. Kam ten apskritai tų kavinių, estradų ir karstyklių. Mieste gali ir turi egzistuoti ir ramesnių, pavėsingų vietų, kur galima išryškinti istorinius aikštės aspektus - tiek reformatų, tiek iš ties funkcionalių, bet iki šiol neprižiūrėtus laiptus.

3. Rasa Butiškytė Mano šuo betoninėm pakopom nė karto nesiskundė. Jam kaip tik lb smagu bėgioti aukštyn - žemyn ir pasiekti žolytę. Juk tai ką šiandieną turime, taip pat yra istorija, lygiavertė buvusiai prieš 50 metų. Tad su didžiausia pagarba esamai erdvei, kuri funkcionuoja, yra originali ir ne beveidė.

4. Lukas Dieninis

Norėčiau pasidalinti vienu viešosios erdvės(parko) projektu, kuris puikiai iliustruoja laiptuotų struktūrų panaudojimo potencialą.

<https://www.archdaily.com/787924/a-new-landscape-by-penda-fuses-indian-stepwells-and-water-mazes>

Mano pagrindiniai siūlymai būtų:

1. Naujo, tarptautinio architektūrinio konkurso skelbimas, suformulavus aiškius uždavinius, problemas, ir atlikus visus reikiamus istorinius/architektūrinės vertės tyrimus.
2. Jeigu nebus klausomasi visuomenės nuomonės, tai bent saugiai demontuoti ir išsaugoti laiptuotų struktūrų elementus, ir saugoti juos "Grindos" aikštėje, panaudoti kitam projektui.

5. Algimantas Černiauskas Skelbti naują konkursą, kurio šviesoje "Vilniaus planas" galėtų pailsėti nuo projektavimo darbų ir geriau tiesiog paieškotų rėmėjų ir padėtų prisišaukti normalių menininkų.

6. Laura Cesnuleviciute

Pakoreguoti taip, kad skveras įgautų išliekamąją vertę, kad ir po 10 metų būtų aktualus, taip sukuriant kokybišką erdvę mieste.

Mazylius turetų priziureti teveliai. Tvorą apriboja erdves. uždara žaidimu aikštes projektuojamos daugiabuciu kiemuose, ne viesosiose erdvese. Del to uztverti visa parka nelogiska. Man, kaip miesto gyventojai tvora asociuojasi su barjeru, ty kodėl parko tranzitiškumą reikia mažinti? Kuo šis tikslas grįstas, jei eskaluojama jog atsižvelgiama į esamus takus ir gyventojus? Kad žmonės eitų palei tvorą ar palei gatves o ne tarp medziu, kai parkas bys uzrakintas, kiek ten bus tu vartu? Yra daug tyrimu išsivysčiusiose valstybese daryta apie barjerus ir tvoras, kurios atvirksciai neapsaugo, bet sukuria kliūtis.

7. Dalia Čiupailaitė

Aš dar siūlyčiau nebarstyti takelių smėliu ar skalda, o palikti kietą dangą - kad būtų galima pravažiuot paspirtuku, jei norima pritraukti mamas su vaikais - tai svarbu, būtų galimybė piešti kreidele, kiti tokio pobūdžio naudojimo būdai; vaiką vežti vežimėlyje per smėlį/skalda, akmenis ar trinkeles taip pat labai nepatogu.

sėdėjimo vietas įrengti ne ar ne vien suoliukais, bet architektūriniais sprendimais (kaip laiptų struktūros ar kitos formos)

idealu būtų palikti ar naujai sukurti šiuo metu esančią scenos - amfiteatro ryšio struktūrą, kuri leidžia a) įgyvendinti renginius; b) sudaro natūralų veikėjų ir stebėtojų ryšį, svarbų erdvės gyvybingumui, įdomumui.

8. Neringa Dangvydė

Gal netgi tą tvorelę aplink žaidimų aikštelę būtų galima formuoti natūralią, iš tankios gyvatvorės? Mažyliai, ypač tėvų stebimi, njuk enardytų kaip kulkos pro ją pirmyn atgal. Metro aukščio ir pusės metro gyvatvore gal galima apjuosti visą skverą paliekant laisvus takus - taip ir lakstantiems vaikams nebus didelio poreikio šauti tiesiai į gatvę, ir spynų nebus, žmonės nors ir 1 val nakties galės tranzitine erdve pasinaudot, jei labai norėsis. Aš, kaip gyvenanti šalia Bernardinų sodo, jau pajutau tą tvoros buvimą - dar spėji įeiti pro centrinius vartus, nes į laikrodį nesidairai, kol pasieki tuos, kurie prie VDA, jau ir užrakinta... Pėdini tada prie centrinių: o, ir jie jau užrakinti! Ir tuomet zigzagu - prie tų sukamųjų... O galėčiau seniausiai namie būti : savivaldybės rūpestis turėtų būti, bet ne tvoromis erdves nuo jų saugoti, o pasirūpinti, kad į nakvynės namus būtų pristatyti. :)Laiptai atrodo baisiai, nes ilgai netvarkyti. O šiaip jie labai funkcionalūs, ant jų ir prisėsti galima, ir, kaip vakar įsitikinome, kokius mini koncertėlius rengti ar menines akcijas. Sutvarkius (bet ne išardžius) jie niūriai neatrodytų.

9. Darius Ebersson

Papildomų funkcijų įvedimas galbūt pagyvintų ir reformatų parką Galima pritaikyti jį ir tranzitui ir šalia gyvenantiems. Kaip minėjau aš prieš vaizdą, koks yra dabar, arba kitaip architektūrinio identiteto išsaugojimą, kuris nepatrauklus leisti laiką čia, o dėl parko uždarymo vakarais nesutinku irgi, daugiau viskas pritaikoma. Tik ne noras išsaugoti apkasus ir betoną.

10. Vai Elena

Visą skverą aptverti yra labai nefunkcionalu, nes kaip ir minėta pranešime Reformatų skveras pirmiausia yra tranzitinė erdvė, tarp J.Basanavičiaus, Pamėnkalnio, Islandijos, Klaipėdos g. etc. tuo tarpu ją žadama aptverti žalia tvora ir nakčiai rakinti. Bet taip yra užtveriamas žalias koridorius, apie kurį čia irgi buvo minėta pristatymo metu. Daug loginių klaidų. Juolab, kad vaikų saugumui gal ir galėtų būti numatyti neagresyvaus dizaino aptverimai ar gyvatvoret aplink Vaikų žaidimo aikšteles. Kam reikia aptverti skverą kuris net neturi aiškių ribų? ...savivaldybės norá, kuris nėra grįstas jokiais realiais tyrimais, apmažinti PESCUIJU tranzita (kas realiai nesikerta su ideja skvera padaryti poilsio, nors man ir skamba kaip primetas tikslas). [tvora] pakeisti ne agresyviu saugiu (kur tikrai butina) uztvaru. Perzvelkit projektinius pasiulymus, ten ta tvora vizualizuota, ty tai yra zalias metalo gabalas. Juolab, kad reformatai dar kart sakau ypatinga Reljefa ir ne matematine forma turintis skveras, todėl ta tvora atrodo vulgariai.

Labai minimaliom priemonėm tuos laiptus galima pritaikyti patogesniai atsisėdimui, paprojektavus "invazinius" dangčius-suoliukus, kurie tam tikrose vietose išplatintų laiptukus ir taptų poilsio terasomis. Panasiai kaip buvo pagerinti betoniniai slaitai salia Neries, kai dar gyvavo KultFlux. + nesuprantama kam rekonstruoti parka kuris nera apleistas, o sinodo pastatui projekto tik tikėtis. Kur cia kompleksiskas poziuris i planavima(kuo ir turetu uzsiimti VP reikia gerbti visokia kolektyvine atminti<...> tiems kuriems tie laiptai nesiriša su sovietine praeitimi, kurie negyveno ir neišgyveno tų laikų, kurie skvera laiko tiesiog kitokiu, įdomiu, savitu, stilingu, atspindinčiu istorinį laikotarpį kai buvo kuriamas modernistinis paveldas. Juk ir kita miestiečių dalis nusipelno turėti savo vietą skvere. <...>. kiekvienas laikotarpis yra vertingas, nes jis daug pasako apie to meto išprūsimą, stilių, naudotas medžiagas, mąstymą Dauguma architektų (išskyrus projekto autorę) vertina šios betoninės struktūros įtaką skvero identitetui ir nelaiko jų menkaverčiais kaip čia eskaluojama. atvirkščiai. pasidomėkite Berlyno memorialu žydų žudynėms atminti - ten juk dideli betono luitai, išstis kvartalas (apie penkis arus), didžiulis memorialas. ar tai neestetška? juk tai betonas.

11. Justinas Gasiūnas

El. paštu:

Neriboti patekimo į viso parko teritoriją tvoromis ir rakinamais vartais, išlaikant tranzitinę funkciją visu paros metu. Riboti patekimą tik į atskiras funkcinės zonas, neribojant skersinių pėsčiųjų ryšių.

Sodinti ne žemaūges medžių rūšis, o būdingas susiformavusiai parko ekosistemai.

Mažinti kertamų medžių III zonoje, išlaikant dabartinį apželdinimo ir insoliacijos charakterį.

Koreguojamą reljefą taikyti prie esamų medžių, o ne naikinti medžius augančius nesuderinamai su projektuojamu reljefu.

Išlaikyti skirtingą apželdinimo intensyvumą skirtingose parko zonose - vidutinį I zonoje, retą II zonoje ir tankų III zonoje, užuot siekus suvienodinti medžių lajų tankį ir skirtingom zonom žymėti pasitelkiant naujus žemaūgius barjerus.

Persvarstyti ir įrodyti / paneigti gėlynų būtinumą, atsižvelgiant ir į parko vizualų išskirtinumą Vilniaus senamiestyje bei naujų augalų (gėlių) poveikį esamai ekosistemai (pvz.: sveikų medžių retinimas sumažinti lajų šešėliui)

Jei gėlynų poveikis pasirodys reikšmingai teigiamas, projektuoti gėlynus atsižvelgiant į jų estetiką perspektyvoje, pasitelkiant vizualizacijas. Dabartinių gėlynų vieta ir forma atrodo atsitiktinė ir diktuojama patogumo braižyti plane, o ne vizualaus poveikio realybėje.

Apsvarstyti pavėsinės-pergolės funkcinių būtinumą.

Projektuoti pavėsinę-pergolę vizualiai lengvesnio ir reljefe/augmenijoje/užstatyme kontekstualaus dizaino, o ne užgožiančio ja eksponuojamus augalus. Pagal dizainą parinkti ir tinkamiausias medžiagas.

Neriboti vizualinių ryšių nuo Basanavičiaus g. įėjimo link I-os zonos vertikaliais barjeriais - gyvatvorėmis. Išlaikyti vizualiai skatinačią užėiti fizinę parko struktūrą ties įėjimais, vengiant vertikalių barjerų. Skatinti peržvelgiamumą link artimiausios funkcinės zonos ir vizualius orientyrus.

Koreguoti takų struktūrą I ir II zonose geresniam apžvelgiamumui ir maršruto atpažįstamumui, tarp skirtingų funkcinų zonų bei išėjimų. Parinkti patogesnes takų kryptis užuot ribojus pėsčiųjų keliones gėlynų atitvaromis ir gyvatvorėmis.

Koreguoti takų struktūrą patogesniam tranzitui tarp J.Basanavičiaus g. įėjimo ir Kalinausko g. įėjimo, taip skatinant pėsčiųjų judėjimą žaliuoju koridoriumi (Tauro k.- Malkų turgaus skv.), alternatyvų Pylimo gatvei.

Koreguoti takų struktūrą patogesniam tranzitui tarp J.Basanavičiaus g. įėjimo Teatro g. įėjimo. Esant būtinumui riboti pėsčiųjų pasirenkamus maršrutus, prioritizuoti mažiau vizualiai intruzyvias priemones: pvz.: reljefo pokytį vietoj gėlių atitvarų, gėlių atitvaras vietoj gyvatvorių. Vertikalūs barjerai ne tik riboja pėsčiųjų pasirenkamus maršrutus, bet ir mažina rekreacines galimybes, paversdami takus tik tranzito koridoriais.

Projektuoti taką tarp Basanavičiaus g. ir Pylimo g. įėjimo ties Klaipėdos g. patogiam tranzitui ir geresniam vizualiam peržvelgiamumui su mažesniais posūkiais, o ne pagal neišlikusios gatvės trasą.

Mažinti vizualių barjerų (tvorų, gyvatvorių) tarp Pylimo g. ir neutilitarių parko zonų, taip skatinant: geresnį parko apžvelgiamumą, turiningesnę patirtį pėstiesiems Pylimo gatvėje, norą užėiti ir lėtesnį pėsčiųjų eismą.

daugumos dalyvaujančių šiose diskusijose sutikimas su atnaujinimo reikalingumu rodo, jog dabartinė būklė nėra gera.

Įdomus klausimas yra kiek architektūrinė forma yra atsakinga už tą nepatogumą, nesaugumą ir asocialios veiklos proliferaciją.

Facebook platformoje:

Sutinku, kad laiptuotos struktūros nėra patogios atsisėsti, ir čia buvo geras pvz. su suoliukais-dangčiais tam spręsti. Visa laiptų struktūra nebuvo skirta aktyviai veiklai, bet galima matyti, jog lankytojai "lipa per... laiptus" kad jomis pasinaudoti, taigi net fiziškai nepatogi erdvė turi kažkokio patrauklumo, man asmeniškai - estetinio. Žydų memorialas Berlyne, Southbank

undercroft Londone manau rodo, jog ir modernistinės, brutali, vien kietų paviršių viešos erdvės gali būti patrauklios daugeliui žmonių dėka ar nepaisant tų savybių. Man asmeniškai visuomet patiko Antaklanio kapinių kompleksas TSRS veikėjams, tiesiog kaip vieta pasivaikščioti, prisėsti su įdomiu vaizdu.

Dėl asociacijos veiklos: paskutiniaisiais 50 metų rasta įtakojančių faktorių jai sumažinti: vienas svarbiausių - žmonių gausa, gebėjimas matyti vieniems kitus. Žinojimas jog esi matomas, geras apšviestumas, nedideli atstumai iki judrių gatvių ir vizualių enklavų nebuvimas, CCTV skatina saugumo jausmą, žmonių norą neskubėti ir užsibūti, ko pasekoje sumažėja saugumo jausmas asociaciams 😊:) Tai manau saugumą parke galima pasiekti labai minimaliomis infrastruktūros priemonėmis net dabartinėje formoje.

Man nejaukumas matosi barjere, uždarume, erdvės ir akcentų nebuvime. "Apkasai" šiuo atveju man rodos geresni - neabejoju jog architektai juos projektavo būtent tokio gylio, jog giliausioj vietoj galva visvien būtų virš jų ir galėtų matyti "gyvą" aplinką, galimybes alternatyviems maršrutams. Tai pat ir laiptuotumas - tai yra atviriau nei vertikalūs koridoriai, jie tų kanalų ervei leidžia kvėpuoti. "apkasas" - taip, yra enklavas, bet nematau tame nepataisomo poveikio, kaip ir gyvatvorių aptvare kokiam Bernardinų sode. Jei forma monumentali, tokiam mastely reikia labai nedaug kad ją įveiklinti neutralizuojant tą monumentalumo diktatą.

12. Mindaugas Glodenis

Įdėjus labai nedaug darbo jie galėtų atrodyti taip

si nuotrauka is vieno garsiausiu ir gerbiamiausiu pasaulyje Italu architekto darbo.
Reikalauti nuoseklių archeologinių kasinėjimų

13. Jelena Grabovskaja

Reikia paprašyti arboristu konsultacijos ir konkrečiai plane nurodyti tuos medžius, kuriuos būtina kirsti, jei tokiu bus.

Kol silta ir gras oras galima būtų paprašyti nepriklausomu arboristu surengti apžiūra-ekskursiją su visu norintiu dalyvavimu. Kad mes ne tik nustatytume kirštinus medžius, bet ir žinotume kodėl juos reikia kirsti, galėtume jau bent siekti nustatyti medžio būklę ir remtis naujomis žiniomis reikalaujant iš savivaldybės konkrečių medžių išsaugojimo.

14. Dalija Gudliauskiene

Nestatyti "kičinių" suoliukų, šviestuvų, baseinėlių ir t.t. o naudoti natūralesnes medžiagas, derintis prie gamtos, apsieit be įmantrybių, barokinės puošybos, nes "barokas" kaip stilius atsirado kaip Kontrreformacijos menas, kaip atsakas į Reformaciją...

15. Daiva Jakubonienė

nepritariu Reformatų skvero projektui ir noriu, kad būtų išsaugoti senieji medžiai ir nekaišoma euromedelių.

16. Goda Januškevičiūtė

Reformatų skvero projekto pristatymo (0809) metu projekto autorė pakomentavo, jog dalis jaunų žmonių yra prisiršę prie laiptuotų struktūrų, tačiau tiesiog jis stovi ant kapinių teritorijos ir pats autorius ypatingos jo meninės prasmės susitikimo metu (nuėmus partizanų skulptūrą) kaip iš savarankiškos kompozicijos nemato. Susidarė įspūdis, kad to pakanka vienašališkam sprendimui šalinti skulptūrinės kompozicijas. Prieštarauju.

Prašau atsižvelgti į emocinę laiptuotųjų struktūrų vertę vilniečiams. Pasisakau už struktūros išlaikymą, išskyrus nuardymą buvusioje kapinių teritorijoje.

Gimiau ir augau Vilniuje, per reformatų skverą eidavau į mokyklą ir iš jos, į būrelius, čia su tėvais laukdavome troleibuso, susitikdavome su draugais, taigi, man, o ir dar ne vienai senamiestyje bei naujamiestyje užaugusių vilniečių kartai, laiptuotosios struktūros tai - nedrąsus pirmasis bučiny, pirma meilė, pirmas pasimatymas - daugybė nuostabių atsiminimų sutalpinti kiekvienoje akmeninėje plytelėje. Reikėtų atsižvelgti į emocinį žmonių prisirišimą, o ne vien į tai, jog šių struktūrų nebuvo praeito amžiaus nuotraukose. Jaunosios kartos mieste gyvens ir savo ateitį kurs kur kas ilgiau, nei tie, kuriems bet kas, susiję su sovietmečiu, kelia norą griauti, slėpti, ignoruoti, jog to laikotarpio nebuvo. Taigi vienareikšmiškai pasisakau už laiptuotųjų struktūrų išsaugojimą.

Kontraargumentai kitoms paminėtoms susitikimo metu išsakytoms priežastims, kodėl reikėtų jų atsisakyti ir papildomi argumentai išlaikyti:

1. Paminklas slegia po juo esančius kapus. Manychiau, viso asfalto griovimas, kasimas buldozeriais ir vėl dengimas naujomis dangomis būtų dar didesnė nepagarba kadaise teritorijoje palaidotų žmonių palaikams. Intervencija jau vieną sykį, deja, įvyko, ar iš norime darkart rausti, griauti, rauti pagarbos nusipelnusią vietą ir kuo tai skirsis nuo praeito kapų vietos išniekinimo? Tuo labiau, visa tai daroma dėl „geresnio rytojauš“, kuris didelei daliai bendruomenės net nėra geresnis?

2. Paminklas be nuimtos skulptūrinės partizanų kompozicijos kaip savaime egzistuojantis neturi jokios vertės. Būtinybės jį išsaugoti nematė ir vienintelis iš likusių gyvų autorių G. Baravykas. Jei kiti architekto pastatai vertinami ir NDG projektas buvo renovuotas išlaikant jo struktūrą, kuri buvo laikyta „plėvesuojančia tarybine vėliava“, manychiau, ir kitus autoriaus ir kitų pripažintų architektų darbus vertėtų gerbti, nes jie jau savaime atspindi laikmetį ir yra sukurti profesionalių, vienu garsiausių to meto lietuvių architektų, net jei vienas iš autorių nelaiko „genialiausiu“ savo projektu.

Modernizmo architektūra Lietuvos nepriklausomybės laikotarpiu niekuomet nebuvo tinkamai saugota ir jau dabar jau diskusijų nekyla, jog klaida buvo kavinės „Neringos“ interjero ne pilnas išsaugojimas, Druskininkų „Pušelės“ sanatorijos freskos su Žilytės darbais (likučius susigriebta saugoti dabar), Lazdynų rajono praradimai ir begalė kitų. O visas tokio euroremontinio tipo „rekonstrukcijas“ visuomet kažkas palaimindavo - miesto architektas ir kt. Kita problema - dabartinis projektas apskritai yra takeliai, kažkokio nebeegzistuojančio laiko atkūrimas ir jokios meninės vertės neturi, o G. Baravyko projektas - netgi savaime, nieko nekeičiant, turi ir bent tam tikrą meninę vertę, ir simbolinę (vieniems primena zikuratus, kitiems kompiuterinius žaidimus), emocinę ir netgi idėjinę vertę, yra įdomus, atrodo netikėtai, fotografuojamas turistų. Parkas nėra dar vienas iš beveidžių miesto parkų, o naujasis pasiūlymas neturi visiškai jokios meninės-idėjinės vertės, charakterio, jau nekalbant apie lygiavertį ar stipresnį pasiūlymą.

3. Vaikų aikštelės ir visa kita yra puiku. Pati turiu vaiką. Tačiau tikrai daug vertingiau nei vesti pašokinėti ant batuto (ką galima padaryti pvz. ant kiekvieno kampo Palangoje) yra parodyti laiptuotąsias struktūras ir papasakoti, jog po apačia - kapinės, jog buvo Partizanų skulptūra ir laikmečiui pasikeitus nugriauta, apie miesto modernizmą kūrusius, bet ideologijai turėjusius paklusti autorius. Tai yra - parodyti gyvąją istoriją ir ją papasakoti. Net galima būtų padaryti kaip ir „Kalbančių skulptūrų“ audio pasakojimus, audio gidus, papasakojant apie sovietmečio padarytą žalą teritorijai, struktūros kūrėjus, praeitį ir t.t. Tokių dalykų muziejuje neišmoksi, o jie

jau yra mūsų mieste. Vertė yra pavyzdžių (net ir blogų) rodymas, jog jie nesikartotų, o ne jų išoperavimas ir prikišimas Akropolio (deja, ne Atėnų) lygio pramogų.

4. Laiptuotas parkas, jo struktūra apskritai reta Europoje (pvz.: aukštyn kyla parkas Berlyne Kreuzbergo rajone) ir yra originalus miesto požymis, o laiptuotą taką aukštyn norima sunaikinti.

5. Vilniečiai apskritai praranda unikalias, tiek vietiniams svarbias, tiek užsieniečius dominančias erdves, ypatingai, pastatytas sovietmečiu. Lietuvos kino teatras, Sporto rūmai, Žalgirio stadionas - tik keletas pavyzdžių. Netgi ir Bernardinų sodas, praradęs savo unikalią modernizmo dvasią, Lukiškių aikštė su keistai atrodančiais kvadratiniais medžiais - jei jau norima didžiąją dalį viešųjų miesto erdvių paversti euroremontu, bent kažkas turi būti palikta miestiečiams, ypatingai tiems, kuriems rūpi, kas vyksta su jų miesto centru, kurie gyvena jame kas dieną, rūpinasi, kuria miestą ir reiškia savo poziciją, o ne atvažiuoja kartą į metus į Kaziuko mugę.

Taip pat pritariu:

1. Planas turi būti pritaikomas prie esamų sveikų medžių, kertant tik sergančius;
2. Atsisakyti tvoros;
3. Užtikrinti laisvas žalias erdves be perteklinių funkcinių ar dekoratyvinių objektų.

Pasisakau:

4. Išlaikyti visas laiptuotas struktūras (išskyrus nedidelę dalį, esančią kapinių teritorijoje) Pasiūlymas - neesant galimybės atidėti projekto ir atlikti esminių jo korekcijų - pasitenkinti kosmetiniu remontu. Dabartinė versija parką suvienodina, naikina ir taip nykstančius Vilniaus originalumo likučius ir jokios išliekamosios vertės nesukuria. Net pats savaime parkas kur kas daugiau jos turi.

Pagarbiai,

Goda Januškevičiūtė,

„Lietuvos žurnalistikos centro“ dėstytoja

17. Virginija Januskeviciute

Žmonės, grįžtantys vakare namo, tarkim, iš senamiesčio. Rakinami vartai būtų kaip kaina už tai, kad ilgai užsibuvai mieste, bet juk tai ne nusikaltimas 😊 Taip pat — ilgi vasaros vakarai, žmonės, mėgstantys naktį vedžioti šunis (kodėl ne?), mėgstantys pasivaikščioti naktį arba anksti rytais, mėgstantys parkuose rytais mankštintis (ką mes žinom apie tai, ką mėgsim po 10 metų?), taip pat — jausmas, kad jei galėtum rinktis, neitum patvoriu, ir jausmas, kai tvorą reikia apeidinėt, bet augalai, žemi barjerai, kur reikia — gal kita kalba, galvoji

18. Mantas Jurevicius

Tų šlykščių laiptų ir betoninių trinkelų ten realiai nereikia išvis, viską išverst, užželdint medžiais ir krūmais reikia. Mano manymu Vilniaus centrui su dabartine agresyvia statybų invazija naikinant medžius ir pievas ypatingai reikia kuo daugiau žalių erdvių. Juk statant viešbučius ir daugiabučius centre vis daugėja transporto ir vis mažiau lieka gamtos. Todėl aš ir siūlau kuo daugiau medžių ir krūmų Reformatų skvere, sukurti žaliają oazę, kur maloniai būtų galima pasibūti tarp gaivaus oro ir paukščių giesmių.

Esmė tame, kad dideli brandūs medžiai ne tik valo orą, suteikia pavėsį, yra namai daugybei rūšių, bet ir vizualiai miestui didingumo suteikia. O dabar juk mada ir lėšų įsisavinimas vieną brandų nukertu du atsodinu, kurie išvis neaišku ar prigis ir naudą pradės teikti tik po 30 metų. Iš Londono reik pavyzdį imti kiek daug ten senų didžiulių medžių ir kaip jie saugomi centre.

19. Dalia Jonynaitė

Mieste yra daugiau žmonių, ne vien tėvukas ir berniukas. Ir tie žmonės, kaip nekeista nori eiti ne vien pagrindine gatve ir baltais dažais nužymėtais pėsčiųjų takais. Tokie norai gali atrodyti ekstravagantiški?! ši vieta nebuvo parkas, ji buvo praeinama visada! Aptardama savo projektą Večerskė būtent tai ir pabrėžė, bet kaip neigiamą želdyno aspektą. O jis yra teigiamas želdyno aspektas, nes visuose patogiuose miestuose yra gražių pavėsingų praėjimų, kurie skirti būtent žmonėms saugiai praeiti ir per pietus ar po darbo beinant atsikvėpti, gal būt net papietauti. noras žūtbūt kirst parko teritoriją naktį taip pat nėra ekstravagantiškas, nes daugybė žmonių naktinius pasivaikščiojimus mėgsta, jie yra malonūs ir sveiki, ypač jei prieš tai buvo išgerta taurė vyno ar patirtas gilus sukrėtimas kine, koncerte, teatre.

Nenaudoti reformatų sodo pavadinimo, nes tai klaidina ir sukuria galimybę jo uždaramui. (Geriau tiktų reformatų skveras?) 2. Šioje vietoje reikalingas socialines ir kultūrinės miesto gyventojų ir svečių reikmes tenkinantis atviras, visomis pačių projektuotojų nurodytomis kryptimis, pėsčiomis praeinamas ir dviračiais pravažiuojamas želdynas. Palikti želdyną praeinamą kad nebūtų ribojamos įprastinės pėsčiųjų galimybės judėti želdyno teritorija ir po rekonstrukcijos.

Daliai žmonių jie [laiptai] nėra baisūs. VGTU studentų kartos juos labai išmaniai ir nebrangiai apžaisdavo, pritaikydavo visuomenės grupių reikmėms, kūrė savo aplinką, savo grupės dvasią atitinkančią aplinką ir atmosferą. Vėliau iš to radosi re-formatų mitologija, subkultūra. Erdvė įgavo dvasią, kuri tikėjosi augti, vystytis, daryti miestą įvairesnį. Miestas galėtų nestabdyti stiprių subkultūrų įtakos, nes tai tik praturtina atmosferą, juolab kad netoliese, tuo pačiu "sodu" ir kiemais pasiekiamas Zappos skveras. Kuriasi tam tikra šiuolaikinė vakarietiška miesto

kultūros zona. O čia staiga išoka Večerskytė su savo lėkštu ir miesčionišku želdynu, kičas nubraukia neformalų sąjūdį. Kūrybiškiems žmonėms tai smūgis. Ir ekologiškai mąstantiems žmonėms tai smūgis, nes griauti ir naikinti tai, kas tinka naudoti yra labai neekonomiška, o tai reiškia ir neekologiška.

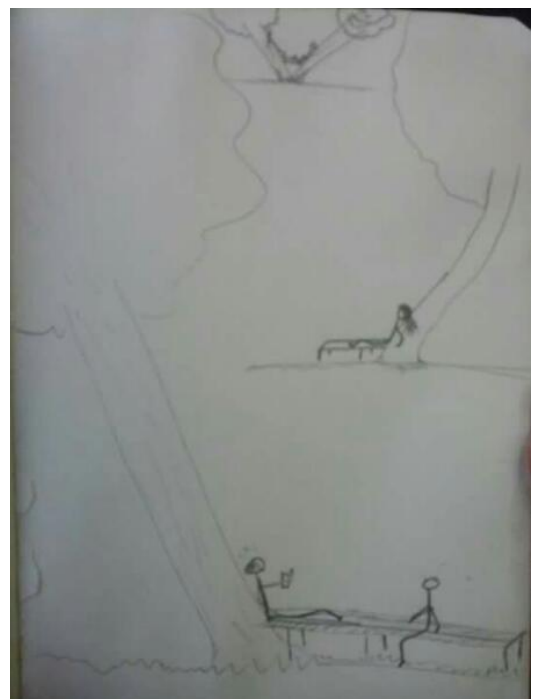
"pereina per parką į darbą ar namus - 46! procentai, reikias - parkas tranzitinis takas ir neatlieka savo funkcijos, " Tas "tranzitinis takas" žmogui einančiam jo DU kartus, KASDIENĄ yra Dievo dovana arba architekto - projektuotojo bausmė. Būtent tie 46 procentai ir yra svarbiausi, nes tame želdyne dienas leidžia vienetai, o gyvena neapklausiamos būtybės. Taigi nuolatos ten einantys yra tie, kurių projektuotojas privalo atsiklausti, nes kuo sakykite man einantis žmogus blogesnis už ant suoliuko, ant laiptų sėdinčio arba stovinčio? Ta vieta iki šiol nebuvo perkas, nėra juo ir dabar, grožėtis ir laiką leisti ji nėra pritaikyta, o žmonėms vaikščioti tenka, jei tokia jų miesto geografija. Laiką su vaikais, seneliais, svečiais, gyvūnais leisti Vilniuje daug vietų: Sereikiškės, Vingis, Valakampiai, Paupiai, Kalnų parkas. Ši vieta yra tiesiog per maža, kad galėtų būti pavadinta parku, net po taip vadinamos rekonstrukcijos ji liktų praeinamu skveru, jei jos neužrakins. Aišku, jei sutvarkytų joje aplinkiniams bent pietų pertraukos metu būtų galima pailsėti, o jei neužrakintų visą parą, tai ir vakare "tranzitininiai" juo naudotųsi.

20. Justina Kaminskaitė

Noriu pasidalinti mintimi Reformatų skverui: kadangi daugelis tenykščių medžių yra pasvirę, siūlyčiau prie jų suręsti suoliukus, ant kurių sėdėdamas žmogus galėtų patogiai atsiremti į medžio kamieną. Rezultatas - sausos lankytojų sėdynės kone visus metus ir iš karto tiesioginis kontaktas su gamta: nereikia nešti kilimėlio piknikui ar specialiai stovėti apsikabinus medžio, galima tiesiog pabūti drauge (su medžiu) skaitant knygą, užkandžiaujant, muzikuojant ar dirbant kompiuteriu. Įsivaizduoju, kad tokių suoliukų infrastruktūra pritrauktų dar daugiau lankytojų, nes taip jaučiau negu sėdėti vien palei išgrįstus takus, nugara į gamtą.

Daugiau ne vienas medis skvere yra dvigubas, būtų galima tokiuose irengti idealias pasisėdėjimo vietas.

idėja man kilo anksčiau šią vasarą, dar nežinant, kad parko laukia drastiški pokyčiai.

Ši

21. Vitas Karčiauskas

Siūlau: 1. Paminklas turi būti ten, kur ir numatė konkurso sąlygos bei pasiūlė konkurso laimėtojai. Atitinkamai koreguoti takų sistemą. 2. Pylimo gatvėje priešais bažnyčią numatyti reguliuojamą pėsčiųjų perėją, gatvės dangos priemonėmis nuraminant eismą. Taip sujungiant bažnyčią su skveru. Tam pakoreguoti takų sistemą.

Manau, projekto problemos lemia, kad geriau dabar jo nerealizuoti. Tegul visi pasiūlymai susiguli ir nauja komanda parengia naują projektą.

22. Laima Kreivyte

Reikalauti viešumo ir išankstinio viešinimo, pasiekiant plačią auditoriją, nes dabar atrodo, kad miestas slapstosi nuo miestiečių ir kažką patyliukais rezga, o paskui numeta iš viršaus kaip didį gėrį, neišklausę žmonių nuomonės, neatlikę tyrimų

23. Jūratė Mark

Tvora sumanyta konkrečiu tikslu - kad naktį parką užrakinti. O tai daugeliui nepriimtina, nes ne visi eina miegučio 22 val. Todėl viešoji erdvė neturėtų būti atimama iš vilniečių pagal saivaldybės primetamą darbotvarkę. Iki šiol prisimenu šlykštų nelaisvės jausmą, naktimis tvyrojusi Palangoje, kai nakties metu sovietiniai pasieniečiai drausdavo prieiti prie jūros, specialiai kas vakarą suardami pajūrį. O dėl saugumo reikia gero apšvietimo, vaizdo kamerų, jeigu mirtinai būtina - policijos posto.

Archeologiniai tyrimai turi būti TIK neinvaziniai nuotoliniai (remote sensing). Jie padėtų patikslinti senuosius kartografinius duomenis. Ir išvengti plačios duobkasybos, kuri būtų tik pretekstas parkui naikinti. Lietuvoje yra nedidelių įmonių, turinčių reikiamą aparatinę bei programinę įrangą ir moka atlikti šiuos mokslinius tyrimus. Jei neturi, gal reformatai galėtų kreiptis pagalbos į užsienio mokslininkus? Vienas iš nuotolinio tyrimo

metodų: https://everipedia.org/wiki/Ground-penetrating_radar/

O ar nevertėtų valstybei išpirkti Sinodo pastato? Negalima nubraukti tokios Lietuvos kultūrai reikšmingos istorijos. Tuomet ten ir paminklui vietos atsirastų.

Dėl paminklo. Pakartosiu, kad, mano galva, geriausia vieta - prie Sinodo fasado (Sinodą išpirkus - neįsivaizduoju, kam ranka pakilo parduoti, o ne visuomenės reikmėms panaudoti?). Beje, pats paminklas man atrodo kiek masoniškas, bet tai jau mano asmeninė, o ne ekspertinė nuomonė. Gal būtent toks ir turėjo būti?

24. Eglė Mikalajūnė

Vieta yra turtinga įvairiais istoriniais sluoksniais ir būtų be galo įdomu atnaujinant skverą juos visus suderint. Tai yra vadinama "įdomia medžiaga". Pagrindinė kritika projektui ir yra, kad jis nėra jautrus jokiam istoriniam sluoksniui - nei sovietiniam, nei ikisovietiniam.

Manau, kad gabus architektas tikrai sugebėtų atskleisti komplikuoatą santykį tarp kapinių ir 1983 m. architektūros. Neneigiant, kad ją kuriant buvo išdraskytos kapinės, bet ir gerbiant žmonių, kurie nebepamena buvusio paminklo, atmintį.

25. Ingra Miler

Gal kas galėtų turėtų noro kreiptis į policiją, kad sužinoti koks parko kriminalingumas [...]. (ta prasme skaičiai). Aš čia apie realius žmonių fizinius sužalojimus. jei taip jau lyginat.

Betoną reikia atnaujinti arba išlieti iš naujo!!! Parkas jau dabar yra žalias.

NEKIRSTI MEDŽIŲ (jei kuris serga, padėt pasveikt)

laiptuotos konstrukcijos atnaujinimo, suoliukų naujų (jie vos gyvi), Reformatų atminimo įprasminimo.

apskritai, parko priežiūros jautresnės (aka švaros elementarios jautresnės vietai)

26. Egle Murauskaite

Jei jau dalis laiptų būtų šalinama, pagerbiant kapinių teritorijos dalį, gal būtų galima paliekamas pakopas šiek tiek "plačiau išskleisti", kad prisėsti patogiau galima būtų

Kiek teko matyti dokumentuose, kirsti siūloma "neperspektyvius" medžius - ir tokiais vadinami medžiai, kurie nėra ypač išskirtinės rūšies, auga numatyto tako vietose, auga po kelis arti. Mano siūlymas būtų reikalauti, kad kertami būtų tik avarinės būklės medžiai (tokių pažymėtų tarpe lyg ir nebuvo), o ne preventyviai retinama kas nepatogioje vietoje pasitaikė išdygti

27. Austė Nakienė

Dar reikėtų neiškirsti didelės proskynos, kad nuo bažnyčios laiptų matytųsi sinodo pastatas, jis bažnyčiai nebepriklauso, yra privati nuosavybė. Užteks, kad nuo bažnyčios matysis būsimas paminklas raštijos pradininkams, o prieš apgriuvusį sinodo pastatą augantys medžiai (kirsti pažymėti, gynėjų aprišti) tegu žaliuoja, kol jis bus sutvarkytas.

Evangelikų Reformatų Vilniaus parapija iš esmės pritaria Reformatų skvero atkūrimo ir sutvarkymo projektui ir nepageidauja išsaugoti betoninių laiptuotų konstrukcijų. Tačiau norėtų, kad ten atsirasiančio paminklo Reformacijos ir lietuviškos raštijos pradininkams vieta ir takai link jo būtų neatsiejama skvero sutvarkymo I etapo projekto dalis. Parapijiečiai taip pat skatina projekto rengėjus ir vykdytojus išsaugoti kiek įmanoma daugiau parke augančių sveikų medžių.

Reformatams labiausiai rūpi vidurinė parko dalis, kurioje dabar nieko nėra. Projekte nurodoma vizualinė ašis nuo bažnyčios iki sinodo rūmų, bet jie norėtų, kad ten, kur ir dabar yra, būtų takas, kad jis vestų prie būsimo paminklo. Jei atsirastų nauja simbolinė erdvė nuo bažnyčios iki paminklo, tai ir didelės proskynos iki sinodo nebereikėtų, ten galėtų toliau augti medžiai, "užstodami" sinodo rūmus.

Jei labai susikryžiuotų nuomonės, ar reikia tų esamų laiptų, ar nereikia, tai paminklas raštijos pradininkams galėtų būti įkomponuotas ir į dabartinę struktūrą. Tik ar derėtų? Ar tegu naujam paminklui būna sukurta ir nauja aplinka

Paminklo konkursą surengė Reformacijos istorijos ir kultūros draugija kartu su Dailininkų sąjunga, konkursas įvyko, tačiau paminklas neintegruotas į viso parko projektą. O turėtų būti jo dalis.

28. Indrė Pavilionytė

Reformatų skveras nėra ir niekada nebus tik poilsio zona. Nes jis miesto centre ir iš visų šonų supamas gyvenamųjų namų, įstaigų ir pan. Tiems, kurie šalia dirba – tai kelias į darbą ar namo. Tiems, kurie šalia gyvena, kaip kad aš, tai net ne šiaip parkas, o kone kiemas, kuriame vedžioji šunį, kurį kasdien kerti daugybę kartų pirmyn ir atgal. Todėl Reformatus aptverti tvoromis dėl tų, kurie čia gal užsuks tik kartą per savaitę ar net mėnesį, yra didžiausia kvailystė.

29. Arunas Sileris

Ne iki galo aiškus tas istoriškumo aspektas. Vakar diskusijoje išgirdau tokį teiginį, kad ką čia jūs parengėt, pateikinėjat tik 19 a. duomenis.. bet, kitax vertus, kur yra riba tam kapstymuisi? Tikrai galima nueiti iki 15 a. ir išsiaiškint, kad ten dar kitos reljefas, struktūra ir t.t.

30. Liutauras Stoškus

"Kirsti kuo mažiau" yra neapibrėžtas reikalavimas. Gali būti kertami TIK tie medžiai kurių būklė yra bloga. Planavimas turi būti toks, kad prisiderintų prie aplinkos, o ne ją griautų. Ir tik išimtiniais atvejais pagrindžiant reikalingumą, kurio negalima realizuoti kitoje vietoje ir kitokiu būdu, gali būti daromi kirtimai. neperspektyvus [medis] yra demagogija. Ministro įsakyme, reguliuojančiame kirtimus, nėra kalbama apie perspektyvius ar neperspektyvius medžius. Retinimas yra normalus procesas, jei keli medžiai auga vienas ant kito, tai nei vienas, nei kitas neturi sąlygų augti, bet jei jau abu tokiomis sąlygomis išaugę, tai vieną pašalinus, kitas dažniausiai iš karto atrodys "neperspektyvus". Tam ir reikalinga komisija, kuri gebėtų įvertinti medžių ekologinę ir estetinę būklę, bei priimti sprendimą.

31. Gediminas Storpirstis

1-2 zonoj įrengti vandens kolonėlę vasaros metu per karščius atsigaivinti (Kaip prie Angelo skulptūros) , juolab kad netoli seniausia miesto Vingriu vandenvietė.

Atsisakyti tvoros ir vartu.

1 zonoj, jei planuojama vieta muzikai ar poezijos skaitymam- palikti pakopas kaip amfiteatro modelį, pabrėžiant Reformacijos dabar kaip nauju vėju, idėju, diskusiju(Hai parko) vietą. Ten turėtų būti ir atvesta elektros prisijungimo vieta(pastotė)- muz. Instrumentam...

Tokios vietos Vilnius neturi- parkas įgytū savitumo.

Medžiagas tegu renkasi projektuotojai.

Naujai sodinami medžiai- lietuviški

Būtū gerai miestiečiams susitikti su medžiu priežiūros specialistu, kuris talkina projektui.

Vaikū žaidimū vietoj- objektai galėtu būti pasakojantys apie Reformacijos kelią, o ne standartiniai, kaip kiekvienam kieme. Tam tikrai atsiras mūsų talentingū menininku. Objektai lavinantys ne tik kūna, bet ir vaizduotę, domėjimasi Reformacijos epocha, istorija.

31. Eleonora Strazdienė

Norėčiau patikslinti dėl medžių: kirsti reikėtų TIK blogos būklės medžius, nes 99 proc. medžių šiame parke pagal dendrologinius vertinimus yra vidutinės būklės

Nesu architektė, bet man atrodo, kad paminklas reformatams kur kas geriau žiūrėtųsi dabartinėje erdvėje. 10 vertikalių kolonų labai gražiai susišaukia su laiptų horizontalėmis. Kai pamačiau, kaip paminklas atrodo, tuoj pat pagalvojau, kad jis buvo kuriamas dabartinei erdvei, o ne Šimeliūnės projektui. Nesistebiu, kad savivaldybė iš visų jėgų nori surasti jam kitą lokacijos vietą, nes jis tiesiog netinka tai vietai, kurioje jį norėtų matyti reformatai. Nežinau detalių, bet ar gerb. D.Matulaitė kūrė šį paminklą esamai ar būsimai erdvei? Nes man peršasi tokia mintis, kad abu projektai buvo daromi skirtingu metu. Ar klystu?

32. Da Su

Man atrodo reformatu estetikoje būdingas santurumas asketiskumas, o ir drasa naujiems netiketams sprendimams,todel manyciau but gerai daugiau monumentalumo ir atsisakyti visokiu nereikalingu bumbuliuku ir tikrai cia ta vieta kur tiktu skandinaviskos estetikos elementai dar ir del filosofines minties ir zinoma visus sprendimus turi lydeti ekologiskumas(cia ir apie medžius) ,humaniskumas (patogumai neigaliesiems) taip pat skaidrumas ..pilietskumo reforma per sita sodeli jau vyksta .

kazkuria prasme sovietmetis taippat buvo reformacija tik ne i ta puse, sovietmetis priverte mus gyventi apkasuose ..taip buvo ir nebutinai reikia naikinti viska ,kas susije su tuo blogiu ,jeigu mes islipsim is apkasu, tai reikstu ,kad pasveikom ir padarysim ,ne traumos vedami..pvz.jei reiktu ir tiktu ,laiptus-apkasus galima palikti kaip paminkla -laiptus islipimui is apkasu ir kaip skaudu priminima ir edukacija ,kur buvome nubloksti

34. Agnė Šeduikytė

pirmiausia norisi pasidžiaugti ir paliūdėti, kad kai Vilniaus savivaldybė pasimiršta esanti demokratiškos valstybės institucija ir elgiasi su gyventojais, kaip su neišmanėliais, piliečiai vis gi prisimena, kur gyvena ir elgiasi kaip demokratiškos visuomenės gyventojai.

Reformatų skveras stiprų identitetą turinti erdvė, nesumaišoma su jokių kitu Vilniaus skveru ar kita žaliaja erdve. Siūlomu projektu norima paversti ją tokia pačia, kaip bet kuri kita, bet kokiame kitame Europos mieste, esančia erdve. Kam tai daryti?

Pasiūlymas - išlaikyti teritoriją ir skverą identifikuojančias laiptuotas struktūras sukuriant patogų judėjimą skirtingomis terasomis, bei palikti skverą atvirą žmonėms, tvora nėra šiuolaikinis urbanistinis sprendimas, juk kalbame apie VIEŠĄ ERDVĘ.

Visą vasarą stebėjau reformatų skverą. Žmonės mėgaujasi pieva, patys nusprendžia ką joje turėtų veikti, vieni guli, kiti iškylauja ir džiaugiasi vėsoma miesto centre. Skvero dalį pritaikius vaikams ir jų žaidimams erdvė dar labiau sustiprėtų, tačiau nemanau, kad drastiški veiksmai ir nurodymai kur ką žmogus turėtų veikti, zonuojant skvero erdves ir prilipdant joms paskirtį, veikia šiandieninėje urbanistikoje. Kiekvienas bent menkai besidomintis urbanistika, jos teorijomis ir šiuolaikiniais tyrimais žino, jog sėkmingos viešosios erdvės kūrimas priklauso nuo interesantų - miestiečių įtraukimo, ypač kai toji erdvė jau egzistuoja ir nemaža dalis vilniečių jau turi jai sentimentų, įpročių susijusių su erdve. Kuriama viešoji erdvė miestiečiams, todėl projektavimo procesas šiuo atveju turėtų būti svarbesnis uždavinys už patį darbų vykdymą ir projekto įgyvendinimą.

Tobulas atsakas iš Jūsų pusės - darbų stabdymas ir dirbtuvių, susitikimų su bendruomene organizavimas, tai yra, grįžti prie žingsnio, kuri grubiai praleidote. Rodote nepagarbą patys sau, kai laikote visuomenę kvailiais ir paskutinę akimirką, kai jau pasirašyta sutartis su rangovu paviešinate projektą lyg niekur nieko. Nelabai suprantu ko tikėjotės, jog miestiečiams nerūpi jų gyvenamoji aplinka? Auga ir stiprėja sąmoningų piliečių karta, kuriems ne ta pats, kaip ir kas vyksta jų aplinkoje.

Ačiū už Jūsų laiką,

Nuolatinė Reformatų skvero naudotoja,

35. Tomas Vyšniauskas

a) deramai apšviesti bei įrengti vaizdo stebėjimo kameras b) atsižvelgti į parko tranzitiškumą (dabartinės linijos, ypač ties klaipėdos gatve, kur pagrindinis tranzitas į polikliniką – receptas išmindytai pievai ir gėlynams.

36. Gediminas Žibas

Svarbiausia iniciatyvos dalis - tai, kad apie parko raidą spręstų patys piliečiai, puiki proga jiems suprasti savo įtakos svarbą, iš valdžios būtent to ir norėtusi, ne patiems vieniems kažka pabraukti ir gyvendinti, o ryšio su gyventojais, tauta. Svarbiausi aspektai mano nuomone trumpai: išlaikyti pradines parko struktūros šaknis, medžius (kas be ko principo reikalas, kai tai darosi jau tiesiog bizniukas juos kirsti), na ir jeigu jau parkas yra atnaujinamas, tai svarbu, kad naujienos būtų tikrai aktualios daugumai piliečių, niekas per daug neperspausta, pataupant lėšas, kažką novatoriško, bet nenutrūkstant nuo skvero esmės, kad būtų nauda gyventojams iš naujų konstrukcijų ir kuo daugiau žalumos!

37. Kotryna Zukauskaite

El. paštu

Laba diena,

siunčiu ir savo trumpai suformuluotus pasiūlymus Reformatų Skverui:

1) Kaip miestietė norėčiau pamatyti kelis konceptualiai skirtingus eskizinius variantus, iš kurių galima būtų rinktis ir diskutuoti. Jokioje kitoje dizaino / architektūros srityje niekada klientas negauna išbaigto daikto ir kadangi kaip miestietė apmoku šio skvero rekonstrukciją, nesuprantu, kodėl turėčiau tenkintis man primesta skvero autorės estetika, juolab, kad kad ji savo estetinį išpaudą apskritai be jokios žmonių valios palieka visame mieste. Skirtingų variantų geriausiu atveju tikėčiausi iš skirtingų autorių, bet jei konkursas yra per sudėtinga, tada bent kelių skirtingų variantų iš tos pačios autorės.

2) Atsisakyti mūsų laikmečiui ir konkrečiai šiam skverui nebūdingų kvadratinių (barokinių) gyvatvorių ir kitų steriliomis formomis karpytų augalų. Vilniuje, beje, su viešais augalais ir želnynais (pvz vazonuose Gedimino prospektu) visai yra gerų pavyzdžių, kaip galima režisuoti augaliją taip, jog ji neatrodytų steriliai surežisuota, bet vis dar tinkanti miestui. Galbūt skvero autorė galėtų pasitarti su landšafto dizaineriais, floristais ar kitais šios temos profesionalais, o ne braižyti ir spalvoti šalius plotus liniuotės pagalba. Labai prašau didesnio dėmesio detalėms.

- 3) Ne pasiūlymas, o netgi reikalavimas: pateikti išsamias analizes ir argumentus, kodėl daroma taip, o ne kitaip. Dokumentuotais tyrimais pagrįsti, ko siekiama ir kaip tai bus pasiekta renovuojant parką. Pasidomėti, kas yra PLACE MAKING viešosiose erdvėse, pasidaryti etnografinius tyrimus tame parke (stebint, ką ten žmonės veikia, kokios grupės renkasi ir nesirenka, pasidomėti, ko jiems trūksta ir tt), padaryti apklausas ir tt. Ir tik pasidarius tas analizes, generuoti konceptualius pasiūlymus, ir tik tada galvoti apie estetiką. Kitaip tariant - prieš braižant plyteles, pereiti per visą procesą laiptelis po laiptelio ir tik tada vizualizuoti idėjas.
- 4) Jei įmanoma, kaip nors parko temą įkontekstinti ne tik istoriniame Reformacijos kontekste, bet ir mūsų laikais susidariusiame Pylimo g. meniniame kontekste. Jo ašis - naujasis muziejus, bet šalia ir Zappa, toliau link stoties - gatvės menas, kiaušinis, menininkų dirbtuvės, tt.
- 5) Išsaugoti galimybę ilsėtis medžių šešėlyje
- 6) Architektūriškai nesugenerinti erdvės ją "ūkiškai suremontuojant" - be idėjos, be kultūrinio ir miesto konteksto.
- 7) Neprisirišti prie suteikto EU finansavimo, kaip priežasties važiuoti toliau su esamu projektu. EU pinigai nėra priežastis finansuoti netaaleningus remontus, neįsiklausant ekspertų ir platesnės visuomenės nuomonių.
- 8) Neplikti su visuomene diskutuoti ir planą keisti vienos autorės - niekur nerinktos valstybės tarnautojos su savo braižu, už kurį niekas nebalsavo. Tai platesnis administracijos ir jos vadovybės klausimas. Kultūros politika yra politinis klausimas ir čia reikia politinių sprendimų pirma, o biurokratinių/ūkinių – vėliau.

Facebooke

Aš esu prieš naują atrinktą suplanavimą, kuris neturi nei temos, nei ją atitinkančios architektūrinės išraiškos ir nėra geriau nei tai, kas yra dabar. Bet tikrai nesu būtinai už laiptų išsaugojimą, jei atsirastų geresnė idėja. Kitaip tariant - norėčiau kitokio atnaujinimo plano, nei pasiūlyta, norėčiau, kad tarnautojai, kuriems mokam algas, pasiūlytų kelis, kad ir eskizinius variantus diskusijai. Ir kad jie nebūtų kurti vienos ir tos pačios autorės, kaip jau pusę Vilniaus prikūrė.

Reikia tirti ne tik, kas ir kodėl naudojasi, bet ir kas ir kodėl nesinaudoja tuo parku; tai būtų visiškai legitymus tyrimo objektas. Gal kažkas norėtų naudotis, bet sunku jį pasiekti, galbūt norėtų naudotis, bet nėra kokios nors infrastruktūros (pvz apšvietimo), galbūt nesinaudoja, nes mano, kad ten nesaugu ar tiesiog praeina pro šalį - visa tai galima tirti ir tyrimo išvadomis paremti naujus sprendimus. Dabar tiesiog dėlioja varneles - gyvatvorė, vaikų aikštelė, plytelės,

suoliukas. Bet koks viešais pinigais daromas sprendimas turi būti paremtas argumentu, kodėl to sprendimo reikia viešam interesui. Tai gali nustatyti tik išsami analizė. Etnografinė / kontekstinė analizė to, kas yra dabar, būtų tik didesnės analizės dalis.

38. Anoniminis asmuo

1. Koreguoti projektą: privalomai vietoje identifikuoti kultūros vertybės – „Vilniaus evangelikų reformatų sinodo pastato, kitų objektų komplekso“ (unikalus kodas 33214) teritoriją ir vertingąsias savybes, jas atskleisti ir rodyti vertybės teritorijos istorinę struktūrą, jos nekeisti.
2. Projektą (pirmiausia takų sistemą) koreguoti pagal istorinę kultūros vertybės sandarą (išsaugoti arba atkurti istorinę ašį tarp bažnyčios ir sinodo, takų sistemą).
3. Koreguojant projektą pagal 1 ir 2, atkurti vizualinę ir fizinę jungtį su Reformatų sinodu. Kol nebus atlikti Sinodo konservavimo darbai, atsižvelgiant į avarinę pastato būklę, kol kas palikti tvorą, tačiau pakeisti ištisinę tinklinę, taip vizualiai suvienijant kompleksą. Būtina atlikti neinvazinius (nuotolinius) archeologinius tyrimus ikiprojektinėje stadijoje. Negalima projektuoti trasų, pirmiau neišsiaiškinus, kas ir kur yra po žeme. Kapinių teritoriją išvis reikėtų apeiti ir nieko ten nejudinti. Požeminės komunikacijos negali būti projektuojamos ir tiesiamos, pirma neatlikus neinvazinių (nuotolinių) archeologinių tyrimų. Taip pat jos negali būti tiesiamos per tas vietas, kur yra kultūros paveldo komplekso (Vilniaus evangelikų reformatų sinodo pastato, kitų objektų komplekso, unikalus kodas 33214) vertingosios savybės (objektai ir jų vietos). Todėl būtina atsisakyti projekto siūlomos nuostatos, kad reikia ne archeologinių tyrimų, bet tik žvalgymų ir priežiūros: „prieš pradėdant inžinierinių tinklų įrengimo darbus tinklų įrengimo trasose būtina atlikti archeologinius žvalgymus. Visų žemės judinimo darbų metu privaloma archeologų priežiūra“.
4. Pagal Paveldo tvarkybos reglamentą PTR 2.13.01:2011 „Archeologinio paveldo tvarkyba“ „archeologiniai žvalgymai yra nedidelės apimties archeologiniai tyrimai, atliekami aiškiai nustatytame žemės paviršiaus plote ar po vandeniu, judintame grunte arba aiškiai nustatytame grunto gylyje, siekiant surinkti duomenis apie archeologinio paveldo objektus, jų plačiau netiriant“, „archeologų priežiūra“ nėra priskirta paveldo apsaugai. Būtinai archeologiniai tyrimai – „taikomieji moksliniai tyrimai, kuriais siekiama iširti virš žemės, žemėje, po vandeniu ar iš dalies po vandeniu esančius objektus ir surinkti informaciją apie išlikusias, pakitusias ar prarastas archeologinio pobūdžio vertingąsias savybes, nustatyti tiriamo objekto istorinę raidą patvirtinančius faktus, juos apibendrinti ir dokumentuoti. Archeologiniai tyrimai skirstomi į detaliuosius archeologinius tyrimus, žvalgomuosius archeologinius tyrimus ir archeologinius žvalgymus“.

5. Sodinti tik brandžius medžius

6. Atsisakyti: a. ūkinio kiemo b. pergolės c. baseinų d. parko tvoros e. kavinės (aplinkui pilna kavinių – jos gali prekiauti išsineštinai) f. medžių šalinimo dėl: „kompozicinių sprendimų“; siekiant „prie pastatų formuoti atviras erdves, užtektinai teikiančios insoliacijos gyventojams“ (žinojo, kur stato, tegu apsiriboja savo sklypais). g. Iš esmės (daugiau nei dvigubai) mažinti stovėjimo aikštelės žmonių su negalia automobiliams projektinį plotą (numatyta 165 m²) iki norminio ploto, skirto trims automobilių neįgaliesiems vietoms (tiek automobilių numatyta projekte).

7. Keisti: a. laistymo sistemą iš požeminės į antžeminę

39. Lietuvos kraštovaizdžio architektų sąjungos valdybos ir ekspertų tarybos narių grupės nuomonė

Dėl Reformatų sodo projekto trūkumų

Lietuvos kraštovaizdžio architektų sąjunga (LKAS) neturėtų proteguoti projekto, kurio autorė ir kiti susiję asmenys yra LKAS nariai. Projekto vertinimas privalo remtis vien profesiniais argumentais.

Pritariame kolegų dalykiškoms pastaboms, pasakytoms 2018 08 07 LKAS kartu su reformatų bendruomene organizuotame minėto projekto aptarime. Atkreipiame dėmesį, jog atlikto projekto kokybė nebuvo vertinama kraštovaizdžio architektūros ekspertų.

Manome, tokio projekto vykdyti negalima. Visus narius, kurie pritaria, kviečiame pasirašyti.

Milda Aidukaitė

Aurelija Lozuraitienė

Jūratė Paragytė

Regimantas Pilkauskas

Alvydas Žickis

Priedas: Pastabos Reformatų sodo projektui

„Vilniaus plano“ parengtame Reformatų sodo projekto plane šiaurinėje dalyje projektuojamas tako ovalas. Jis juosia tankų viduramžį liepyną ir vakaruose užlipa ant Vilnios slėnio šlaito. Tuo tarpu dabar išlikę takai eina tiesiai prie laiptų, yra paprasti ir patogūs. Ovalas gerokai sukomplikuotų pėsčiųjų judėjimą.

Ovalo šiauriniame pakraštyje numatytas dekoratyvinis šaltinėlis, šlaite ištrykštantis ir nuvingiavęs į pašlaitę pradingstantis. Perteklingas ir išlaidingas vandentiekio vandens panaudojimas šioje vietoje yra be prasmės.

Apskritai šioje Vilnios slėnio pašlaitėje geriausiai tiktų dabar susiklostęs stačiakampis takų tinklas, nekeičiantis žemės paviršiaus aukščių ir taip apsaugantis ten augančius medžius nuo žemės nukasimų ir užpylimų.

Sodo projekte labai svarbu išryškinti ir pažymėti buvusių kapinių plotą, nekreipiant dėmesio į tai, kad dalis palaidotųjų kaulų 1983 m. buvo iškasta ir išvežta. Šį plotą reikėtų pažymėti pastatant vieną arba keletą kryžių, nes čia buvo palaidoti krikščionys.

Vaikų žaidimo aikšteles kurti ant šlaito nederėtų, nes greta yra pakankamai lygių paviršių.

Reformatų sodo projekte numatyta daug įvairaus aukščio genėtų gyvatvorių. Šios iš Renesanso ir Baroko laikų atėję augalų panaudojimo formos šių laikų visuomeniniuose želdynuose neturėtų būti naudojamos. Natūralios augalų formos yra gražiausios ir žmonių paprastai geidžiamiausios. Laukymų yra sodo centrinėje dalyje ir naujų kurti iškertant medžius nereikėtų. Miesto centre poilsio vietos ir po medžiais yra pageidautinos.

Pasodinti laisvai augančių ūksmingų krūmų juostą palei Pylimo gatvę būtų prasminga. Ji atskirtų sodo erdvę nuo gatvės ir apsaugotų nuo gatvės triukšmo.

Parengė Regimantas Pilkauskas